

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ КОНДИТЕРСЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано сучасний стан та тенденції розвитку ринку кондитерської галузі України. Наведено загальну характеристику основних суб'єктів – підприємств-лідерів, ТОП-100 кондитерських компаній, виробництво основних видів продукції, обсягів експорту та імпорту кондитерських виробів, а також визначено передумови розвитку.

The modern condition and trends of the confectionery industry market development in Ukraine are analyzed in the article. The general characteristics of the main actors – businesses leaders, top 100 confectionery companies, production of basic products, exports and imports of confectionery are presented, preconditions of the development are also determined.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Український ринок кондитерських виробів – один із найрозвиненіших на території СНД. Обсяг виробництва кондитерської галузі складає близько 3% ВВП країни. Поточні обсяги виробництва продукції галузі дозволяють не тільки забезпечувати потреби внутрішнього ринку, але й створюють значний експортний потенціал (українські кондитери експортують власну продукцію у більш ніж 50 країн світу). Частка реалізації кондитерських виробів України на світовому ринку – 1%, що у вартісному виразі складає більш ніж 90 млрд. дол. США.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Проблемам розвитку кондитерської галузі присвячено праці вітчизняних фахівців, зокрема, Л. М. Закревської, О. М. Ткаченко, Т. В. Лагоди, Е. М. Азаріна, Л. А. Радкевич, Я. І. Юрик та інших. Але ситуація на кондитерському ринку щороку зазнає змін з урахуванням впливу різних чинників зовнішнього середовища, що обумовлює необхідність дослідження стану ринку кондитерської продукції.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В обраній для дослідження проблемі потребують вирішення такі питання: аналіз особливостей тенденцій виробництва основних видів кондитерської продукції; обсяги експорту та імпорту кондитерської продукції за видами; характеристика підприємств-лідерів кондитерської галузі України та їх місце в ТОП-100 кондитерських компаній світу в 2012–2013 рр.; аналіз фінансових результатів підприємств-лідерів ринку кондитерської продукції у 2012 році.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати проблеми розвитку кондитерської галузі України за останні роки, визначити основні перспективи і можливості для її подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Частка кондитерської галузі в реалізації харчової продукції за підсумками 2013 року становила близько 15%, при цьому лідером у цьому сегменті є виробництво хліба та хлібобулочних виробів, виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання), що складає 40,57%.

Продукція кондитерської галузі характеризується широким номенклатурним рядом товарів понад 1000 найменувань, які умовно поділяються на три основні сегменти:

- борошняні (печиво, галети та крекери, вафлі, пряники, рулети, кекси);
- шоколадні вироби, які містять какао;
- цукристі вироби без какао (карамелі, драже, мармелад, желе, зефір, цукерки без вмісту какао, східні ласощі).

Протягом 2012 року виробництво кондитерської продукції в Україні зросло приблизно на 1%, при цьому знизився обсяг вироблених цукрових кондитерських виробів (марципан, зефір, халва) – 4,0%, 3,7% та на 25% відповідно. Обсяги виробництва основних видів кондитерської продукції наведено в табл. 1.

Українська кондитерська галузь є досить залежною від експорту. За оцінками асоціації Укркондпром [3], близько 30% кондитерської продукції, виробленої в Україні, спрямовується на зовнішні ринки. Таким чином, введення в країнах Митного союзу ввізних мит на українську кондитерську продукцію негативно позначилося на обсягах експорту (рис. 1).

Таблиця 1

Виробництво основних видів продукції, тис. т [1]

Найменування продукції	Роки		Відхилення	
	2011	2012	тис. т	%
Торти	23706	25560	1854	7,82
Тістечка	11265	11917	652	5,79
Пирого, пиріжки, пончики	8632	8196	-436	-5,05
Солодощі східні борошняні	184	155	-29	-15,76
Пряники і вироби анаоргічні; печиво солодке, вафлі	424507	440076	15569	3,67
Пряники і вироби аналогічні	59083	55369	-3714	-6,29
Печиво солодке і вафлі	365424	384707	19283	5,28
Печиво солодке і вафлі, частково чи повністю покриті шоколадом	73114	73629	515	0,7
Шоколад та інші продукти харчові готові, з вмістом какао, у пакуванні масою більше 2 кг	16696	17519	823	4,93
Шоколад та інші продукти харчові готові, з вмістом какао, в брикетах пластинах чи плитках	341929	344647	2718	0,79
Шоколад і вироби аналогічні, з начинкою чи без начинки	37672	49933	12261	32,55
Цукерки шоколадні	177503	172959	-4544	-2,56
Вироби шоколадні інші	2435	3024	589	24,19
Вироби кондитерські з цукру чи його замінників, з вмістом какао	122647	116550	-6097	-4,97
Вироби кондитерські з цукру, включаючи білий шоколад, без вмісту какао	228614	220539	-8075	-3,53
Шоколад білий	1925	5092	3167	164,52
Вироби, покриті цукром; вироби кондитерські з желе	47789	48874	1085	2,27
Карамелі, тофі та солодощі аналогічні	88778	85479	-3299	-3,72
Драже	6626	9639	3013	45,47
Вироби цукрові кондитерські	44773	33310	-11463	-25,6

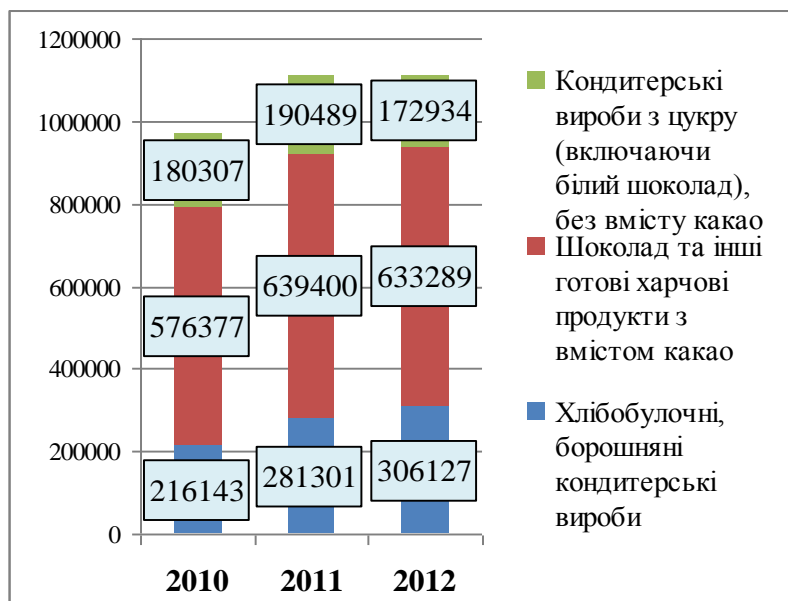

Рис. 1. Обсяги експорту кондитерської продукції за видами, тис. дол. США [5]

Обсяги імпорту кондитерських виробів за підсумками 2012 року знизилися на 1,8% (рис. 2), причому експорт солодошів в Україні значно перевищує імпорт, що пов'язано з лояльністю споживачів до вітчизняних виробників завдяки нижчим цінам порівняно з іноземною за приблизно однакового рівня якості.

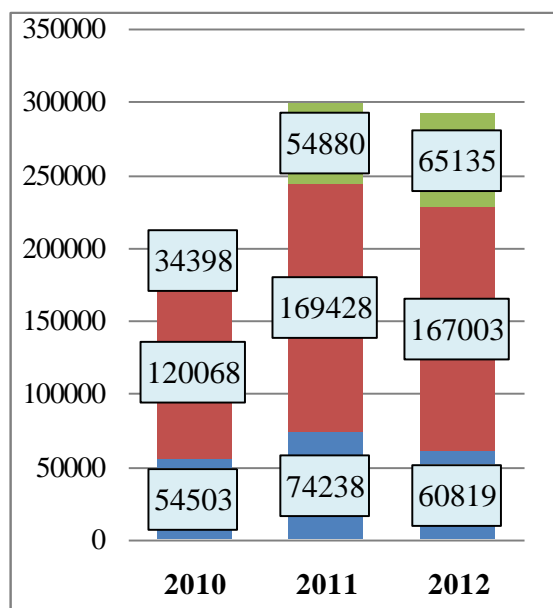

Рис. 2. Обсяги імпорту кондитерської продукції за видами, тис. дол. США

У структурі зовнішньої торгівлі кондитерською продукцією домінуючу частку має Російська Федерація, обсяг імпорту з якої різних видів кондитерської продукції оцінюється на рівні 50,84% (цукрові кондитерські вироби), 62,23% (борошняні кондитерські вироби) та 66,02% (шоколадні кондитерські вироби) від загального імпорту солодошів. Обсяг експорту різних видів кондитерської продукції в Російську Федерацію оцінюється на рівні 54,25% (борошняні кондитерські вироби), 74,36% (шоколадні кондитерські вироби) та 46,31% (цукрові кондитерські вироби) від загального експорту солодошів. Значні частки в

структурі українського імпорту також мають такі країни, як Німеччина, Польща та Італія, в структурі експорту – Казахстан, Білорусь та Азербайджан.

Отже, розраховуючи на запровадження торгівельних обмежень, українська кондитерська галузь у 2012 році працювала в умовах пошуку нових ринків. Так, українська карамель користується попитом на ринках країн Південно-Східної Азії. При цьому вітчизняні виробники й надалі випускають карамель, оскільки цей вид продукції належить до найбільш дешевої цукеркової групи та має високий попит серед жителів України та країн СНД.

Головною перевагою українських виробників на зовнішньому ринку найчастіше є ціна на вироби, якість продукції, увага до оновлення асортименту, вивчення попиту на зовнішніх ринках та вдосконалення дизайну.

До п'ятірки підприємств лідерів на вітчизняному кондитерському ринку належать: компанія «АВК», компанія «Nestle Україна» (ПАТ «Львівська кондитерська фабрика Світоч»), компанія «Крафт Фудз Україна», кондитерська корпорація «Roshen», компанія «Конті».

Таблиця 2

Характеристика підприємств-лідерів кондитерської галузі України

Назва підприємства	Склад підприємств	Лідерська позиція	Рік заснування
«АВК»	3 кондитерські фабрики розташовані в Донецьку, Дніпропетровську та Луганську	Лідер в сегментах вагових шоколадних цукерок і желеино-жувальних солодоців	1991
«Nestle Україна»	Належить до найбільших компаній у світі у сфері виробництва харчування. На українському кондитерському ринку представлена Львівською кондитерською фабрикою «Світоч»	Лідер ринку кулінарії; лідер ринку вафель і крекерів	1994
«Крафт Фудз Україна»	Належить до групи компаній «Mondelez International» – однієї з найбільших у світі компаній-виробників шоколадної продукції, печива та цукерок. На українському ринку кондитерської продукції представлена Тростянецькою шоколадною фабрикою «Україна»	Лідер виробництва шоколадних виробів	1994
«Roshen»	4 українські фабрики (Київська, два виробничі майданчики у Вінниці Маріупольська і Кременчуцька; два виробничі майданчики Липецької кондитерської фабрики (Росія), Клайпедська кондитерська фабрика (Литва), Vonbonetti Choco Kft (Будапешт, Угорщина), а також масло-молочний комбінат «Бершадьмолоко»	Лідер ринку кондитерських виробів за часткою ринку, лідер за виробництвом карамелі, ринку борошняних і цукристих виробів	1995

«Конті»	3 українських кондитерських фабрики: Донецька, Костянтинівська, Горлівська, та дві кондитерські фабрики у Росії: Курська та ПрАТ «Конті-Рус».	Лідер за виробництвом драже, друге місце з виробництва карамелі	1997
---------	---	---	------

До ренкінгу (від англ. to rank – ранжувати, рангувати) Candy Industry ТОП-100 кондитерських компаній світу потрапили у 2012 році 3 українські виробники: Кондитерська корпорація «Roshen», Виробниче об’єднання «Конті» та кондитерська компанія «АВК». Але як видно із табл. 2 представлені кондитерські компанії у 2013 році дещо здали позиції у Global Top 100 – ексклюзивному списку Candy в галузі 100 кращих кондитерських компаній світу.

Таблиця 3

Українські кондитерські компанії в ТОП-100 кондитерських компаній світу в 2012–2013 рр. [2]

Місце		Кондитерська компанія	Чисті продажі, млрд. дол. США		Кількість працівників, тис. осіб		Кількість фабрик	
2012	2013		2012	2013	2012	2013	2012	2013
18	20	«Roshen»	1,28	1,021	10	10	6	6
31	38	«Конті»	0,52	0,52	10	10	5	5
50	57	«АВК»	0,28	0,275	8	9,5	4	3

Проаналізуємо фінансові результати підприємств-лідерів ринку кондитерської продукції, які представлені на рис. 3.

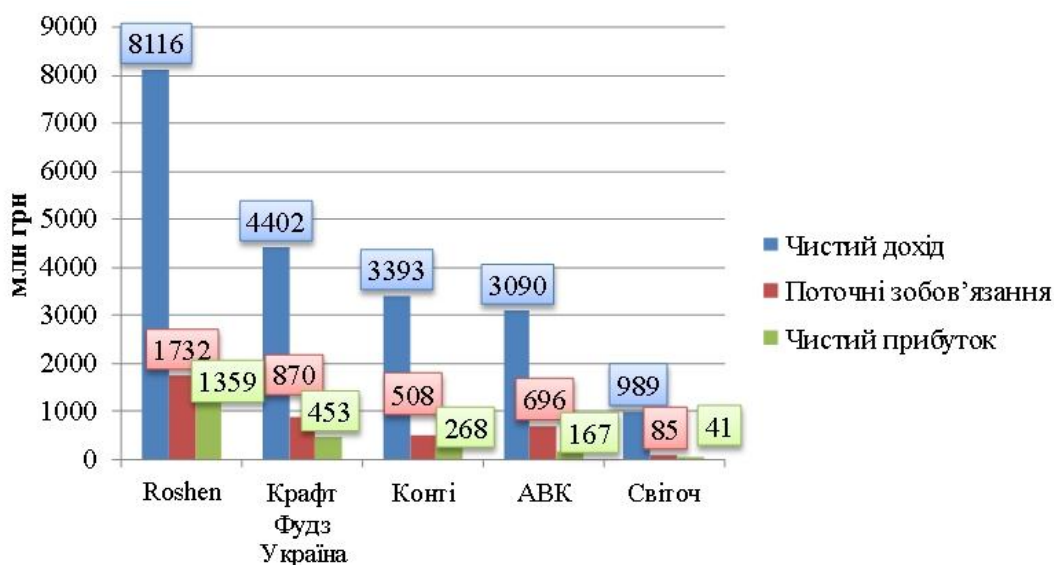

Рис. 3. Основні фінансові результати підприємств-лідерів ринку кондитерської продукції у 2012 році

За фінансовими результатами підприємством лідером за підсумками 2012 року є корпорація «Roshen», чистий прибуток якої склав 1359 млн. грн., на другому місці «Крафт Фудз Україна», чистий прибуток якої становив 453 млн. грн., третє місце за фінансовими результатами посідає «Конті» – 268 млн. грн., четверте – «АВК», чистий

прибуток якої був на рівні 167 млн. грн., і п'яте – «Світоч» з чистим прибутком в 41 млн. грн.

Висновки і перспективи подальших розробок. Кондитерська галузь займає особливе місце в харчовій промисловості та в економіці України загалом. Сьогодні, вона характеризується високим рівнем стабільності, яка пройшла етап формування та активного розвитку і на даному етапі знаходиться на стадії жорстокої конкурентної боротьби за споживача. Незважаючи на те, що останнім часом збільшення обсягів виробництва кондитерської продукції відбувалося швидкими темпами, проблем у кондитерській галузі наразі, можливо, навіть більше, ніж це було в період занепаду цієї галузі (1990–1996 рр.). Актуальні на сьогоднішній день проблеми кондитерської галузі можна поділити на три групи: фінансові; проблеми, пов'язані з внутрішньою політикою держави; проблеми, пов'язані з російським ринком збуту.

Серед передумов розвитку кондитерської галузі є:

- вирішення внутрішньоекономічних проблем (зменшення регуляторного тиску, вдосконалення податкового кодексу тощо);
- зняття обмежень на постачання українських кондитерських виробів, які запроваджені Російською Федерацією, Казахстаном, Білоруссю;
- повна і негайна лібералізація торгівлі кондитерськими товарами з ЄС в рамках ЗВТ між Україною і ЄС.

Проблеми, пов'язані з експортом кондитерських виробів, а саме введені Казахстаном спеціальні захисні заходи проти шоколадних кондитерських виробів (УКТ ЗЕД 1806 90 11, 1806 90 19, 1806 90 50), спричинили загальне падіння експорту кондитерських виробів в цю країну на 40%. Введення Митним союзом спеціального мита 294,1 дол. США за 1 т на карамель (УКТ ЗЕД 1704 90 71, 1704 90 75, 1806 90 50) призвело до загального падіння експорту цукристих шоколадних виробів на 15%.

Перешкодою для збільшення експорту на європейський ринок є високі ставки ввізного мита в країні ЄС.

Отже, подальші дослідження будуть спрямовані на пошук нових ринків збуту, у тому числі, налагодження експорту українських кондитерських виробів в країни ЄС, частка якого на сьогодні складає лише 5% від загального експорту.

Список використаної літератури

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
2. Офіційні дані та матеріали асоціації Candy Industry [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.candyindustry.com>.
3. Офіційний сайт асоціації Укркондпром [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrkondprom.com.ua>.
4. Офіційний сайт Державного департаменту «Укркондитер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrkonditer.kiev.ua>.
5. Офіційні дані та матеріали Державної митної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://arc.customs.gov.ua>.
6. Огляд кондитерського ринку України [Електронний ресурс] // Національне рейтингове агентство Рюрик. – Режим доступу: <http://rurik.com.ua>.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2014.